نیمه اول ۱۳۴۹

ایران

صفحه ۱۶ ■ سال بیست و ششم ■ شماره ۷۴۵۶ ■ سه شنبه ۸ مهر ۱۳۹۹ ■ ۱۱ صفر ۱۴۴۲ ■ ایران قرن هشتاد و هشت

جزیره ایرانی چگونه کشوری مستقل شد؟

آغاز جدایی بحرین از ایران

اختلاف ایران و بریتانیا برسر بحرین از ابتدای قرن ۱۴ شروع شد؛ زمانی که استعمار پیر تلاش می کرد تا در این جزیره با روش قدیمی «تفرقه بینداز و حکومت کن» سلطه خود را در خلیج فارس و منطقه ای نفت خیز افزایش دهد. انگلیسی ها از سال های ابتدایی قرن جدید تلاش می کردند با برهم زدن فضای سیاسی داخلی جزیره بحرین علیه ایران و ایرانیان و همچنین جایگاه سازی سیاسی برای خود؛ ادعای حاکمیت بر این جزیره را مطرح کنند. مثلاً در شهریور ۱۳۰۷ ارتش انگلیس در آب‌های خلیج فارس به بحرین نزدیک شده و ادعای مالکیت می کند که با واکنش ایران در بیست‌وهشتم شهریورماه ۱۳۰۷ مواجه می شود و وزارت خارجه ایران به تعرض انگلیس به حق حاکمیت ایران در بحرین اعتراض می کند. تنش‌ها بسیار بالا می گیرد و در نهایت هشتم دی ماه ۱۳۰۸ اختلاف ایران و بریتانیا بر سر بحرین به جامعه ملل کشیده می شود. عبدالحسین تیمورتاش در دیدار با «سر رابرت کلایو»، وزیر مختار انگلستان گفته است:« دولت ایران از آنجا که همیشه بر این عقیده بود و هست که بحرین جزء لاینفک خاک ایران است، به ناچار قضیه را به جامعه ملل تسلیم کرد، وگرنه حکومت ایران مذاکره مستقیم را به ارجاع قضیه به جامعه ملل ترجیح می‌دهد.»

ماجرای تنش‌های ایران و انگلیس البته تنها به دوران رضاشاه محدود نشد و تا زمان محمدرضا شاه ادامه پیدا کرد؛ اتفاقی که در نیمه دوم دهه ۴۰ کشمکش های آن بسیار جدی شد و در نهایت بحرین استان چهاردهم از ایران جدا شد. البته در این بین باید گفت که محمدرضا شاه به فشارهای داخلی و خارجی تن داد. او در ۱۴ دی ۱۳۴۷ در گفت و گو با مجله بیلتز در پاسخ به سؤالی درباره جدا شدن بحرین از ایران می گوید:« ایران پیوسته به این سیاست خود دلبستگی داشته است که هرگز برای به دست آوردن اراضی و امتیازات به رغم تمایل مردم آن سامان به زور متوسل نشود. من می‌خواهم بگویم که اگر مردم بحرین مایل نباشند به کشور ما ملحق شوند، هرگز به زور متوسل نخواهیم شد، زیرا این خلاف اصول سیاست دولت ما است که برای گرفتن این سرزمین خود، به زور متوسل شویم. ثانیاً گرفتن و حفظ کردن سرزمینی که مردم آن با شما ضدیت داشته باشند چه فایده ای خواهد داشت. پیش از هر چیز این عمل اشغال محسوب می شود و در هر اشغالی شما باید مراقب سلامت و امنیت نیروهای اشغالگر خود باشید و در تمام اوقات سربازان شما بایستی در خیابان ها پاس بدهند و پیوسته در معرض خطر و گلوله و نارنجک و این قبیل مخاطرات باشند. سیاست و فلسفه ما این است که با اشغال و گرفتن سرزمین های دیگر از طریق زور مخالف باشیم. این روشن ترین چیزی است که من می توانم در این زمینه به شما بگویم..»

این سخنان محمدرضا شاه به خوبی نشان می‌دهد که او از حاکمیت بحرین دست شسته بود و همین شد که سازمان ملل متحد به این دعوای قدیمی در سال ۱۳۴۹ ورود و با نظرخواهی از مردم بحرین درباره استقلال این جزیره قطعنامه‌ای صادر کرد. در مذاکرات محرمانه میان ایران و انگلیس بر سر مساله بحرین در ۱۳۴۶ در مونترو سوئیس، ایران پیشنهادهای مختلفی ارایه داده بود. از جمله ارجاع مساله به شورای امنیت بر اساس بندهای ۳۴ و ۳۵ منشور ملل متحد یا رسیدگی قضیه از طریق کمیته ویژه‌ای از دادگاه بین‌المللی. در نهایت ۲ کشور موضوع را به « او تانت» دبیر کل سازمان ملل ارجاع دادند تا تصمیم گیر نهایی او باشد؛ کسی که رای به نظرسنجی عمومی از مردم بحرین داد. نظرسنجی برای استقلال بحرین ۱۰ فروردین ۱۳۴۹ آغاز شد و ویتوریو وینتسپیر گیچیاردی دیپلمات ایتالیایی و مدیر دفتر سازمان ملل در ژنو از طرف اوتانت مأمور انجام این کار شد. او پس از پایان مأموریت ۲ هفته‌ای خود گزارش برداشت‌هایش از صحبت با مردم و گروه‌های بحرینی را که به ادعای او علاقه مند به استقلال بودند به دبیرکل سازمان ملل ارائه داد. باتوجه به این گزارش، شورای امنیت سازمان ملل قطعنامه ۲۷۸ را در ۲۱ اردیبهشت ۱۳۴۹صادر و رای به جدایی بحرین از ایران داد. بزرگترین مخالف سیاسی آن زمان استقلال بحرین اعضای حزب پان‌ایرانیست بودند. فراکسیون پارلمانی این حزب که در دوره بیست و دوم مجلس شورای ملی دارای پنج نماینده بود با محوریت محسن پزشکپور رهبر این تشکل پس از طرح قصد دولت برای موافقت با جدایی بحرین، دولت امیرعباس هویدا را به استیضاح کشاند. خبر استقلال بحرین البته شوک عمومی را در جامعه ایران به همراه داشت؛ جامعه ای که خاک سرزمینی همیشه برایش مقدس است.

سه هواپیماربایی در یک سال

نخستین هواپیماربایی در تاریخ ایران

سال ۱۳۴۹ را باید سال هواپیماربایی در ایران نام‌گذاری کرد؛ سالی که نخستین هواپیماربایی قرن در آن اتفاق افتاد البته در آن سال دو هواپیماربایی دیگر هم اتفاق افتاد.

اولین هواپیماربایی تاریخ هوانوردی ایران روز ۳۱خردادماه سال ۱۳۴۹ از سوی سه تبعه ایرانی به نام‌های علی ملازاده، حسن ملازاده و مسعود حمیدی رخ داد. آنها با اقدام مسلحانه یک هواپیما بوئینگ ۷۲۷ را که از تهران به سمت آبادان در حرکت بود با ۹۴ مسافر و خدمه ربودند و خلبان را مجبور کردند در خاک عراق بنشیند. هواپیما رباها پس از نشستن هواپیما در خاک عراق از این کشور پناهندگی سیاسی گرفتند. محسن نجات حسینی عضو سابق سازمان مجاهدین(منافقین) خلق در کتاب «بر فراز خلیج فارس» این هواپیماربایی را به این سازمان نسبت می‌دهد و می گوید که هواپیماربایی برای آزادی ۶عضو این گروه از جمله خود او اتفاق افتاده است. او می‌نویسد درخواست هواپیماربا‌ها آزادی اعضا سازمان بوده که ساواک آنها را دستگیر کرده بود.

سه ماه و نیم بعد از نخستین هواپیماربایی در تاریخ ایران؛ حسن تهرانی، محمد ماهودی و فردی به‌نام علیرضا که نام خانوادگی‌اش مشخص نیست با ربودن یک فروند هواپیمای بوئینگ ۷۲۷ تهدید به انفجار آن کردند. این هواپیما ۴۴ مسافر و ۸ نفر کادر درمان داشت. در جریان این هواپیماربایی درگیری بین مأمور امنیت پرواز و یکی از هواپیماربا‌ها رخ داد و در نهایت هواپیمایی که مقصدش آبادان بود دوباره در عراق به زمین نشست و عراق به هواپیماربا‌ها پناهندگی سیاسی داد. حدود یک ماه بعد از دومین هواپیماربایی، سومین حادثه هم با همدستی ۶ نفر رخ داد. در این ماجرا هواپیماربا‌ها خلبان را مجبور کردند مسیر خود را از دبی به سمت دوحه و بعد عراق تغییر دهد. البته این افراد همچون دو تجربه قبلی سرنوشتشان به پناهندگی سیاسی ختم نشد زیرا دولت عراق آنها را دستگیر و به ایران باز گرداند تا محاکمه شوند؛ اتفاقی که باعث شد این آخرین هواپیماربایی سال ۱۳۴۹ باشد و سریال هواپیما ربایی‌ها به پایان برسد.

بریده جریده

تهیه و تنظیم:حسن مجیدی

استاد بدیع‌الزمان فروزانفر درگذشت

استاد بدیع‌الزمان فروزانفر متولد ۲۰ تیرماه ۱۲۸۳ در بشرویه از توابع فردوس، از مفاخر فرهنگ و از بزرگان ادب معاصر ایران، بعدازظهر دیروز [چهارشنبه ۱۶ اردیبهشت ۱۳۴۹] بدرود حیات گفت. استاد فروزانفر ۶۸ سال داشت و به علت ابتلا به انفارکتوس درگذشت.

فقید سعید پس از پایان تحصیلات در رشته علوم و ادبیات عرب و علوم دینیه از مشهد سال ۱۳۰۳ به تهران آمد و فلسفه را نزد شادروان میرزا طاهر تنکابنی و فقه و علوم دینی را نزد استادان زمان فرا گرفت. خدمات فرهنگی خود را از سمت معلم ادبیات و فقه در دارالفنون آغاز کرد و سپس در مدرسه عالی حقوق به تدریس منطق مشغول شد. شادروان فروزانفر در دارالمعلمین عالی با سمت معلم ادبیات عربی و منطق و فلسفه مشغول تدریس شد و در سال ۱۳۰۸ به استادی ادبیات فارسی دارالمعلمین انتخاب گردید. چندی نیز ریاست مؤسسه وعظ و خطابه را به عهده داشت.

در سال ۱۳۱۳ هنگام تأسیس دانشگاه به سمت معاون دانشکده معقول و منقول منصوب شد و از سال ۱۳۲۳ به سمت ریاست این دانشکده انتخاب شد و تا یک سال قبل از آنکه به سمت رئیس کتابخانه سلطنتی انتخاب گردد، در این سمت خدمت می کرد (سال ۱۳۴۶) در سال ۱۳۲۸ به نمایندگی مجلس مؤسسان و در همین سال به نمایندگی مردم فردوس در مجلس سنا انتخاب شد. تألیفات گرانبهای استاد که متجاوز از یازده جلد کتاب در رشته‌های ادبی است از آثار ارزنده ادبیات تحقیقی معاصر بشمار می‌رود. وی گذشته از تدریس در دانشکده الهیات استاد رشته لیسانس و دکترای ادبیات فارسی در دانشگاه تهران بود و سال‌ها عضویت فرهنگستان ایران و همچنین شورای عالی فرهنگ را به عهده داشت.

روزنامه اطلاعات – پنجشنبه ۱۷ اردیبهشت ۱۳۴۹

از طرف اتحادیه صنف بستنی فروش تهران

تقدیر از اکبر مشدی

اتحادیه صنف بستنی فروش تهران از آقای اکبر مشدی (مشهدی ملایری) تقدیر کرد. اقدام اتحادیه به سبب کوششی است که مرکز تولید بستنی اکبر مشدی طی سال های سال چندان در کار خود مراقبت کرده است که بستنی وی شهرت جهانی پیدا کرده تا آنجا که برای توزیع بستنی در مراسم رسمی فرانسه، این بستنی بوسیله هواپیما به پاریس حمل شده است.

اتحادیه صنف بستنی فروش امروز اعلام داشت که مردم ایران در تهران و سراسر شهرها به بستنی ساخت افراد صنف علاقه دارند و بستنی های ماشینی تا به حال نتوانسته‌اند با بستنی محصول صنف رقابت نمایند. اتحادیه اعلام داشت که برای تولید بهترین و سالم ترین بستنی بین افراد صنف مسابقه خواهد گذاشت.

روزنامه اطلاعات- دوشنبه ۲۸ اردیبهشت ۱۳۴۹

گورستان مدرن بهشت‌زهرا افتتاح شد

بهشت زهرا گورستان جدید تهران بعدازظهر روز پنجشنبه [۲۵ تیر ۱۳۴۹] افتتاح شد. در این مراسم رئیس انجمن شهر، شهردار، حضرت آیت‌الله شهرستانی، مهندس سمیعی معاون شهردار و معتمدان محلات تهران شرکت داشتند. گورستان جدید تهران در دو کیلومتری کهریزک واقع در جاده قم ساخته شده است.

در این مراسم مدیرعامل گورستان[مهندس محمد توسلی از ۱۳۴۸ تا اسفند ۱۳۵۷] گزارش داد و اعلام داشت که فکر ساختمان گورستان برای تهران در دوره تصدی تیمسار صفاری [محمدعلی صفاری، شهردار تهران از ۱خرداد ۱۳۴۶ تا ۱۴ شهریور ۱۳۴۷] مطرح شده و زمینی به مساحت سه میلیون و صد و چهل هزار متر بدین منظور خریداری شد. دیوارکشی این واحد در دوره تصدی آقای منوچهر پیروز[شهردار تهران از ۱۵ شهریور ۱۳۴۷ تا ۱۲ آبان ۱۳۴۷] انجام شد و درختکاری آنجا نیز در دوره تصدی آقای شهرستانی [جواد شهرستانی، شهردار تهران از ۱۳ آبان ۱۳۴۷ تا ۹ مهر ۱۳۴۸] انجام شد.

قرار بود گورستان طبق برنامه در سال ۱۳۵۰ آماده شود ولی از زمان تصدی آقای نیک پی [غلامرضا نیک پی، شهردار تهران از ۱۲ مهر ۱۳۴۸ تا ۲۵ مرداد۱۳۵۶] فعالیت شدید ساختمانی در این مرکز شروع شد و برنامه یک سال زودتر از موعد مقرر اجرا گردید.

در گورستان جدید تهران هزار اصله درخت کاشته شده و هفت چاه عمیق حفر گردیده است. تأسیسات این واحد بر طبق تشریفات عرف و مذهب رو به قبله است و در آنجا مسجد بزرگ، سالن تشریفات و برگزاری مجالس سوگواری، غسالخانه، سردخانه و دیگر تأسیسات ساخته شده و گورستان جدید تهران برای مدت ۲۵ سال آینده تهران کافی است.

پس از سخنان مدیرعامل، آقای نیک پی شهردار تهران صحبت کرد و گفت: آماده شدن گورستان تهران موجب تغییر امر کفن و دفن مردگان می‌شود. این موجب افتخار من است که مأموران توانسته‌اند در مدت کوتاهی مجهزترین و زیباترین گورستان را در تهران و یک سال زودتر از موعد مقرر بسازند.

سپس شهردار همراه حضرت آیت‌الله شهرستانی و رئیس انجمن شهر و معتمدان محلات به بازدید از تأسیسات گورستان پرداختند و از گورهای آماده، سرویس حمل اجساد که مجهز به بیست آمبولانس مرسدس بنز بوده و دیگر اماکن گورستان دیدن کردند.

روزنامه اطلاعات- شنبه ۲۷ تیر ۱۳۴۹

روز شمار

گردآوری:محمد گرشاسبی

۱۳۴۹ شهریور 1970

۳ شهریور — روابط سیاسی ایران و مصر پس از ۱۰ سال، دوباره برقرار و دو کشور سفیر مبادله کردند.

۱۸ شهریور — رژیم شاه دولت کودتایی یمن را به رسمیت شناخت.

۱۵ شهریور — تیم ملی فوتبال ایران در چارچوب جام عمران منطقه‌ای با نتیجه ۷ بر یک پاکستان را شکست داد. ٤ روز بعد نیز ملی‌پوشان مقابل ترکیه به تساوی یک بر یک رضایت دادند.

۲ مرداد — دولت ایران درخواست حسن‌البکر رئیس‌جمهوری عراق راجع به بازگشت به عهدنامه مرزی ۱۹۳۷ در مورد شط العرب را رد کرد.

۸ مرداد — وقوع چند زلزله پی‌درپی در خط مازندران – خراسان، تلفات و خسارات زیادی بر جای گذاشت.

۲۱ خرداد — ساواک برای جلوگیری از تجمع مردم پیکر حجت‌الاسلام سیدمحمدرضا سعیدی را که دیروز در زندان رژیم شاه به شهادت رسیده بود، امروز مخفیانه و تنها با حضور فرزند ارشد آن مرحوم دفن کرد. علاوه بر این برگزاری جلسات ختم و ترحیم برای وی نیز ممنوع شد.

۱۲ خرداد — با درگذشت آیت‌الله العظمی سیدمحسن حکیم مرجع تقلید شیعیان جهان برنامه‌های موسیقی رادیو و تلویزیون ایران قطع و در سراسر کشور عزای ملی اعلام شد.

۱۲ تیر — آیت‌الله علامه عبدالحسین امینی صاحب «الغدیر» در ٦٨ سالگی در تهران درگذشت.

۱۴ خرداد — در پی رحلت آیت‌الله العظمی حکیم، استادان و فضلای حوزه علمیه قم با انتشار اعلامیه مشترکی، امام خمینی را مرجع اعلم اعلام کردند.

۲۰ اردیبهشت — قرارداد مربوط به تعیین مرزهای دریایی میان ایران و قطر که روز ۲۹ شهریور ۱۳٤۸ به امضای نمایندگان دو کشور رسیده بود، رسمیت یافت و لازم الاجرا شناخته شد.

۱۸ اردیبهشت — آیت‌الله سیدمحمدرضا سعیدی پس از سخنرانی‌های مکرر علیه حکومت پهلوی توسط ساواک دستگیر شد. وی ۲۰ خرداد در زندان قزل قلعه بر اثر شکنجه‌های شدید به شهادت رسید.

۲۱ فروردین — تیم باشگاه تاج تهران در فینال جام باشگاه‌های آسیا تیم هاپوئل اسرائیل را در ورزشگاه امجدیه با نتیجه ۲ بر یک شکست داد و قهرمان آسیا شد. مردم تهران تا صبح در خیابان‌ها به جشن و پایکوبی پرداخته و در برخی معابر علیه اسرائیل شعار دادند.

۵ فروردین — نیکلای پادگورنی رئیس جمهوری شوروی برای دیدار رسمی ٦ روزه از ایران، وارد تهران شد.

1349 1970